

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

методичні рекомендації для практичних занять здобувачів вищої освіти
ступеня «бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної форми
навчання

**МИКОЛАЇВ
2020**

УДК 001.891
О-75

Рекомендовано до друку рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від _____ р., протокол № ____

Укладачі: Н.М. Сіренко, І. В. Баришевська

Рецензенти:

- Сластіон Т. Ю. - головний бухгалтер ТОВ «Золотий Колос» Вітовського району;
- Сирцева С.В. - канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет

ЗМІСТ

Вступ	4
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	6
МОДУЛЬ 1 Наука і наукові дослідження в сучасному світі	7
Тема 1. Наукознавство як система знань	7
<i>Практичне заняття № 1</i>	
Тема 2. Характеристика особистості вченого	13
<i>Практичне заняття № 2</i>	13
МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження	
Тема 3. Технологія наукового дослідження	18
<i>Практичне заняття № 3</i>	18
Тема 3. Технологія наукового дослідження	22
<i>Практичне заняття № 4</i>	22
Тема 4. Методи наукового пізнання	29
<i>Практичне заняття № 5</i>	29
Тема 4. Методи наукового пізнання	36
<i>Практичне заняття № 6</i>	36
Тема 5. Впровадження та ефективність результатів наукового дослідження	40
<i>Практичне заняття № 7</i>	40
Тема 6. Види та оформлення наукового тексту	44
<i>Практичне заняття № 8</i>	44
Законодавчо-нормативна база	46
Список літературних джерел	46

ВСТУП

Особливістю сучасної епохи розвитку є істотний стимулюючий вплив науки на всі складові суспільного життя. Необхідність наукового підходу у виробництві, економіці, політиці, системі управління змушує науку розвиватися випереджаючими темпами в порівнянні із будь-якою іншою галуззю діяльності.

У такій мінливій і складній ситуації вибір оптимальних управлінських рішень неможливий без дослідницьких навичок і творчого пошуку. Для того щоб самостійно ставити і творчо розв'язувати різні складні проблеми, фахівець повинен володіти не лише необхідною сумою фундаментальних та спеціальних знань, а й методологією наукових досліджень, інформаційними технологіями, вміти використовувати в роботі все нове, що з'являється в науці та практиці, адаптуватися до нових умов, постійно вдосконалювати власну кваліфікацію.

Процес підготовки кваліфікованих кадрів нині дедалі більшою мірою орієнтується на самостійну науково-творчу роботу студентів. Науково-дослідна робота — це головний шлях здобуття, примноження і оновлення знань, який передбачає вміння ставити наукові завдання, планувати їх виконання, організовувати збирання та опрацювання інформації, створювати умови для генерування нових ідей та їх практичної реалізації.

Досвід наукової роботи набувається упродовж усього творчого життя вченого, а базою для нього є знання основ методології наукового дослідження.

Основною метою дисципліни «Основи наукових досліджень» є:

- 1) підготовка студентів до самостійного розв'язання наукових проблем та проведення наукових досліджень в аграрному секторі економіки;
- 2) формування наукового світогляду та наукової компетенції студентів;
- 3) залучення студентів до науково-дослідної діяльності університету.

Головним завданням вивчення дисципліни є:

- ознайомлення студентів із методологією науково-дослідної діяльності;
- аналіз наукових проблем в аграрному секторі економіки;
- надання студентам теоретичних та практичних знань, які необхідні для виконання ними науково-дослідних, проектних та винахідницьких робіт.

Дисципліна «Основи наукових досліджень» належить до спеціальних дисциплін, які формують наукову підготовку бакалаврів. Курс базується на усіх дисциплінах, що вивчалися студентом протягом навчання та може бути корисним при написанні тез на науковій конференції, наукових статей, рефератів та дипломної роботи.

Метою практичних завдань, є закріплення і поглиблення студентами знань набутих у процесі вивчення лекційного матеріалу.

Виконання завдань ґрунтується на матеріалах лекцій та рекомендованих навчально-методичних матеріалах.

1. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни «**Основи наукових досліджень**» для студентів обліково-фінансового факультету напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Рис. 2.1. Структурно-логічна схема дисципліни «Основи наукових досліджень» для студентів напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

МОДУЛЬ 1 Наука і наукові дослідження в сучасному світі

Тема 1. Наукознавство як система знань

- 1.1. Наука в системі пізнавальної діяльності людей
- 1.2. Теоретичні та методологічні принципи науки
- 1.3. Організація наукової діяльності в Україні

Практичне заняття №1

1. Виконання практичних завдань.
2. Опитування.
3. Програмований контроль знань з теми: «Характеристика особистості вченого» (тести).

Питання для перевірки знань студентів

1. Поняття науки. Охарактеризувати процес руху людської думки від незнання до знання (пізнання, наукове пізнання).
2. Зазначте та охарактеризуйте суб'єктів наукової діяльності.
3. Зазначте принципи, якими керується держава при здійсненні державного управління та регулювання наукової діяльності.
4. Як ви розумієте поняття наукова ідея, науковий принцип, наукові поняття та гіпотези? Яким чином вони пов'язані?
5. Вкажіть пріоритетні напрями розвитку науки і техніки в Україні. На якому рівні вони встановлені?
6. Які повноваження Президента України (ВРУ, КМУ) у сфері наукової і науково-технічної діяльності?
7. Які сфери організації наукової діяльності в Україні вам відомі?

Тематичні напрями презентацій

1. Історичні етапи розвитку науки.
2. Розвиток економічної науки у 20 столітті.
3. Найбільш вагомі економічні теорії.
4. Організація наукової діяльності в Україні.

Тести

1. Закономірності функціонування та розвитку науки, структури і динаміки наукового знання та наукової діяльності, взаємодію науки з іншими соціальними інститутами і сферами матеріального і духовного життя суспільства – це:
 - а) наука;
 - б) наукознавство;
 - в) пізнання;
 - г) мислення.
2. Перевірений практикою результат пізнання дійсності, адекватне її відбиття у свідомості людини – це:

- а) наука;
 - б) абстрактне мислення;
 - в) знання;
 - г) пам'ять.
3. Дослідження, яке характерне своїми особливими цілями і задачами, методами отримання і перевірки нових знань – це:
- а) ідея;
 - б) наукове пізнання;
 - в) наукова школа;
 - г) мислення.
4. Мислення, що опосередковане знаннями, отримане за допомогою органів чуття і виражається в основних формах – це:
- а) чуттєве мислення;
 - б) сенситивне мислення;
 - в) раціональне мислення;
 - г) практичне мислення.
5. Наукова діяльність, що є формою наукового пізнання в своєму розвитку пройшла:
- а) чотири етапи;
 - б) два етапи;
 - в) вісім етапів;
 - г) десять етапів.
6. Основною рушійною силою пізнання є:
- а) теорія;
 - б) практика;
 - в) наука;
 - г) мислення.
7. Вкажіть цілі науки:
- а) пояснення і передбачення;
 - б) аналіз, описування, пояснення;
 - в) дослідження, пояснення;
 - г) описування, пояснення, передбачення.
8. Знання, яке, будучи в основному адекватним відображенням дійсності, відрізняється певною повнотою збігу образу з об'єктом – це:
- а) фактичне знання;
 - б) абстрактне знання;
 - в) відносне знання;
 - г) абстрактне знання.
9. Повне, вичерпне відтворення узагальнених уявлень про об'єкт, що забезпечує абсолютний збіг образу з об'єктом:
- а) фактичне знання;
 - б) логічне знання;
 - в) відносне знання;
 - г) абстрактне знання.

10. Інтуїтивне пояснення явища (процесу) без проміжної аргументації, без усвідомлення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робляться висновки – це:

- а) наукова ідея;
- б) закон;
- в) судження;
- г) гіпотеза.

11. Наукове припущення, висунуте для пояснення будь-яких явищ (процесів) або причин, які зумовлюють даний наслідок - це:

- а) наукова ідея;
- б) закон;
- в) судження;
- г) гіпотеза.

12. Внутрішній суттєвий зв'язок явищ, що зумовлює їх економічний розвиток - це:

- а) наукова ідея;
- б) закон;
- в) судження;
- г) гіпотеза.

13. Думка, відбита в узагальненій формі - це:

- а) поняття;
- б) закон;
- в) судження;
- г) гіпотеза.

14. Думка, в якій, за допомогою зв'язку поняття стверджує або заперечує що-небудь - це:

- а) наукова ідея;
- б) закон;
- в) судження;
- г) гіпотеза.

15. Розумова операція, за допомогою якої з певної кількості заданих суджень виводиться інше судження, яке певним чином пов'язане з вихідними - це:

- а) закон;
- б) умовивід;
- в) судження;
- г) теорія.

16. Вчення, система ідей, поглядів, положень, тверджень, спрямованих на тлумачення того чи іншого явища – це:

- а) закон;
- б) умовивід;
- в) судження;
- г) теорія.

17. Систему поглядів, теоретичних положень, основних думок щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною головною ідеєю, називають:

- а) концептуальністю;
- б) терміном;
- в) теорією;
- г) науковою концепцією.

18. Визначення змісту, суті, смислу того про що йде мова, називають:

- а) концептуальністю;
- б) терміном;
- в) теорією;
- г) науковою концепцією.

19. Сукупність основних понять тієї чи іншої науки - це:

- а) понятійний апарат;
- б) наукова діяльність;
- в) наукова концепція;
- г) наукове дослідження.

20. Підхід до вивчення наукової теорії, який встановлює, внаслідок чого з'являється теорія і для чого вона потрібна - це:

- а) методологія;
- б) гносеологія;
- в) логіка;
- г) передбачення.

21. Підхід до вивчення наукової теорії, який розкриває структуру теорії та її співвідношення із закономірностями розвитку об'єктивної дійсності - це:

- а) методологія;
- б) гносеологія;
- в) логіка;
- г) передбачення.

22. Підхід до вивчення наукової теорії, який визначає, що і як вивчається за допомогою теорії - це :

- а) методологія;
- б) гносеологія;
- в) логіка;
- г) передбачення.

23. Вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, наукові установи, організації, вищі навчальні заклади I – III рівнів акредитації, громадські організації у сфері наукової та науково-технічної діяльності – це:

- а) методи наукового пізнання;
- б) предмети наукової діяльності;
- в) об'єкти наукової діяльності;
- г) суб'єкти наукової діяльності.

24. Особлива форма людської діяльності, яка склалася історично і має своїм результатом цілеспрямовано відібрані факти, гіпотези, теорії, закони і методи дослідження – це:

- а) концепція;
 - б) судження;
 - в) ідея;
 - г) наука.
25. Теорія, закони, гіпотези, поняття й наукові методи складають:
- а) систему наукової діяльності;
 - б) систему наукових знань;
 - в) наукову діяльність;
 - г) структуру теорії.
26. Інтелектуальна творча діяльність, що спрямована на здобуття й використання нових знань складає:
- а) систему наукової діяльності;
 - б) систему наукових знань;
 - в) наукову діяльність;
 - г) структуру теорії.
27. Найвища форма узагальнення й систематизації знань – це:
- а) концепція;
 - б) судження;
 - в) наукова теорія;
 - г) наука.
28. Головне вихідне положення наукової теорії, що виступає як перше й найабстрактніше визначення ідеї як початкової форми систематизації знань - це:
- а) категорія;
 - б) мислення;
 - в) наукова ідея;
 - г) принцип.
29. Найбільш загальні, фундаментальні поняття, які відбивають суттєві властивості явищ дійсності - це:
- а) категорія;
 - б) мислення;
 - в) наукова ідея;
 - г) принцип.
30. Логічна форма, яка дозволяє трактувати знання про навколишню дійсність - це:
- а) концепція;
 - б) судження;
 - в) тлумачення;
 - г) наука.
31. Вчений, який за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно займається науковою, науково-технічною, науково-організаційною або науково-педагогічною діяльністю та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації – це:
- а) науковий працівник;

- б) молодий вчений;
 - в) науково-педагогічний працівник;
 - г) науково-дослідна (науково-технічна) установа.
32. Вчений, який за основним місцем роботи займається професійно педагогічною та науковою або науково-технічною діяльністю у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III-IV рівнів акредитації - це:
- а) науковий працівник;
 - б) молодий вчений;
 - в) науково-педагогічний працівник;
 - г) науково-дослідна (науково-технічна) установа.
33. Юридична особа незалежно від форми власності, що створена в установленому законодавством порядку, для якої наукова або науково-технічна діяльність є основною і становить понад 70 відсотків загального річного обсягу виконаних робіт - це:
- а) академія наук;
 - б) науково-дослідний інститут;
 - в) вищий навчальний заклад;
 - г) науково-дослідна (науково-технічна) установа.
34. Пояснювальна, передбачувальна, фактична, систематична, методологічна – це перелік:
- а) концепцій наукової теорії;
 - б) функцій наукової теорії;
 - в) структури наукової теорії;
 - г) принципів наукової теорії.
35. Пізнання як складний багатоступеневий процес досягнення істини включає в себе два рівні:
- а) пояснення і передбачення;
 - б) аналіз і описування;
 - в) дослідження і пояснення;
 - г) чуттєвий і раціональний.
36. Вища наукова організація України, яка організовує і здійснює фундаментальні та прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних і гуманітарних наук - це:
- а) Національна академія наук України;
 - б) Верховна Рада України;
 - в) Кабінет Міністрів України;
 - г) Міністерство аграрної науки України.

МОДУЛЬ 1 Наука і наукові дослідження в сучасному світі

Тема 2. Характеристика особистості вченого

- 2.1. Логіка та психологія наукової діяльності
- 2.2. Етика та праксеологія науки
- 2.3. Сутність, критерії і стимули інноваційного мислення

Практичне заняття №2

1. Виконання практичних завдань.
2. Опитування.
3. Програмований контроль знань з теми: «Характеристика особистості вченого» (тести).

Питання для перевірки знань студентів

- 1) Хто виступає суб'єктами наукової діяльності. На що має право вчений та що зобов'язаний?
- 2) Як здійснюється прийняття на роботу наукових працівників?
- 3) Охарактеризуйте що таке логіка науки та її основна ціль.
- 4) Від чого залежить ефективність наукової діяльності?
- 5) Що таке праксеологія науки? Які принципи організації наукової праці ви знаєте?
- 6) Охарактеризуйте поняття етика науки та її етичні норми.
- 7) Рівні творчого мислення. Хто такий інноватор?
- 8) Охарактеризуйте принципи інноваційного мислення.
- 9) Основні якості, що відповідають статусу науковця.
- 10) Робочий день та робоче місце науковця.
- 11) Ділове спілкування.

Тематичні напрями презентацій:

1. Організація робочої діяльності та робочого місця науковця.
2. Наукові концепції.
3. Правові аспекти організації наукового дослідження. Види інноваційного мислення.

Тести

1. Взаємопов'язані аспекти людської діяльності:
 - а) розумова праця і логіка;
 - б) фізична праця і ціль;
 - в) розумова і фізична праця;
 - г) ціль і знання.
2. Діяльність, що потребує активізації уваги, процесів мислення та інших психологічних функцій, супроводжується вираженою нервово-психологічною та емоційною напругою, підвищеною чутливістю:
 - а) логічна діяльність;
 - б) фізична діяльність;

- в) фізична праця;
 - г) розумова діяльність.
3. При планування роботи науковець повинен знати, що найсприятливіший час для виконання творчих або складних завдань:
- а) з 10 години ранку і до 12 години;
 - б) з 8 години до 10 години ранку;
 - в) з 13 години до 17 години;
 - г) з 8 години до 17 години.
4. Сукупність усього того, що використовується в роботі науковця, тобто меблі, комп'ютер, інші технічні засоби – це:
- а) порядок;
 - б) робоче місце;
 - в) фізична праця;
 - г) організація праці.
5. Система правил і прийомів техніки спілкування, які роблять ділову розмову найбільш ефективною, складається з:
- а) послідовності;
 - б) дискусії;
 - в) визначеності, обґрунтованості і послідовності;
 - г) визначеності та послідовності.
6. Накопичені у дослідника різноманітні за формою та змістом документи: рукописи, машинописи, ксерокопії, картотеки, конспекти, вирізки, фотографії, касети, диски, дискети, що в сукупності утворюють:
- а) особистий архів;
 - б) особисту бібліотеку;
 - в) документи;
 - г) картотеку документів.
7. Певна кількість книг, періодичних видань, інших видів опублікованих документів у науковця, складають його:
- а) особистий архів;
 - б) особисту бібліотеку;
 - в) документи;
 - г) картотеку документів.
8. Наука про форми, методи, закони наукової діяльності, які формалізовані за допомогою логічної мови - це:
- а) логіка науки;
 - б) динаміка спілкування;
 - в) документи;
 - г) особистий архів.
9. Інноваційне мислення в моделі хвильового впливу на рівні творчого мислення знаходиться на:
- а) 1 рівні;
 - б) 2 рівні;
 - в) 5 рівні;
 - г) 4 рівні.

10. Особливий тип мислення, який об'єднує раціональний інтелектуальний, творчий компоненти, об'єктивну і суб'єктивну реальність, здатне проникати в суть речей і явищ, що втілює при цьому в життя результат, у вигляді інновацій, ефективно розв'язують наявні суперечності в дійсності, що покращують життя людини – це:

- а) інноваційне мислення;
- б) нормативне мислення;
- в) творчість;
- г) власна думка.

11. Процес певного рівня генерації новизни – це:

- а) інноваційне мислення;
- б) нормативне мислення;
- в) творчість;
- г) власна думка.

12. Результат ментального створення, починаючи з ідеї і закінчуючи усім технологічним життєвим циклом втілення її на практиці – це:

- а) інноваційне мислення;
- б) інновація;
- в) творчість;
- г) власна думка.

13. У вигляді нових знань, що породжуються в ході інтелектуального осмислення і пошуку шляхів вирішення проблеми у безперервному процесі переходу від суб'єктивної приналежності до об'єктивування нового, інноваційного мислення інноватора, характеристикою інноваційного мислення виступає стадія:

- а) мислення;
- б) об'єктивації нового;
- в) творчості;
- г) генерації інновацій.

14. Комплексна діяльність по створенню (породженню, розробці), освоєнню, використанню і поширенню нововведень – це:

- а) інноваційний процес;
- б) об'єктивація нового;
- в) творчість;
- г) генерація інновацій.

15. Створення інноватором нової якісної продукції, нового або вдосконаленого технологічного процесу, востребуваних практикою, що реалізуються в економічному виробництві з використанням усіх мір впровадження інновацій – це:

- а) інноваційний потік;
- б) інноваційна діяльність;
- в) інноваційний проект;
- г) генерація інновацій.

16. Особа, що має інноваційну здатність, генерує інновації і реалізовує їх просування і тиражування в професійній діяльності – це:

- а) особистість;
- б) професіонал;
- в) інноватор;
- г) дослідник.

17. Прийняття на роботу наукових працівників здійснюється на основі:

- а) конкурсного відбору;
- б) заяви;
- в) договору;
- г) контракту.

18. Дослідження того, як з одних тверджень можна вивести інші визначають:

- а) предмет логіки науки;
- б) метод логіки науки;
- в) основну ціль логіки науки;
- г) науку.

19. Галузь, яка вивчає психологічні фактори наукової діяльності з ціллю підвищення її ефективності - це:

- а) предмет логіки науки;
- б) метод логіки науки;
- в) основну ціль логіки науки;
- г) психологія науки.

20. Розглядаючи дослідний пошук як поведінку, направлену на вирішення проблем, психологи вважали, що вирішення досягається за допомогою:

- а) спроб, помилок, успіху;
- б) логіки;
- в) цілі;
- г) науки.

21. Розділ психології науки, який вивчає діяльність, спілкування і міжособистісні відносини вчених в організаціях і колективах як формального, так і неформального типу – це:

- а) предмет науки;
- б) соціальна психологія науки;
- в) основну ціль науки;
- г) психологія науки.

22. Наука про ефективну організацію науково-творчої діяльності людей – це:

- а) предмет науки;
- б) логіка науки;
- в) організація праці;
- г) праксеологія науки.

23. Система заходів, спрямованих на вдосконалення методів і умов інтелектуальної праці, збереження здоров'я працівників на основі новітніх досягнень науки і техніки, що забезпечують найбільшу ефективність при найменших витратах розумової праці – це:

- а) методи науки;
- б) наукова організація праці в науковому процесі;
- в) предмети науки;

- г) праксеологія науки.
24. Наступність, колективність та кооперування, динамічність організаційних форм праці, мобільність, самоорганізація, творчий підхід – це:
- а) методи науки;
 - б) предмети науки;
 - в) принципи наукової організації праці;
 - г) фактори науки.
25. Наука, яка вивчає моральні основи наукової діяльності – це:
- а) мобільність;
 - б) самоорганізація;
 - в) мораль;
 - г) етика науки.
26. Які існують етичні норми науки:
- а) загальні і специфічні;
 - б) основні та похідні;
 - в) моральні та етичні;
 - г) динамічні і специфічні.
27. Інноваційне мислення, яке продукує новизну у вигляді інновацій, підпорядковується принципам:
- а) загальності і специфічності;
 - б) системності і загальності;
 - в) глобальності, локальності, системності;
 - г) локальності і загальності.
28. Цілісне бачення сучасного світу в єдності проблем і процесів – це принцип:
- а) специфічності;
 - б) загальності;
 - в) системності;
 - г) глобальності.
29. Вирішення актуальних проблем реальності шляхом інновацій прикладного характеру – це принцип:
- а) локальності;
 - б) загальності;
 - в) системності;
 - г) глобальності.
30. Вирішення проблем в комплексному підході, врахування множини факторів щодо інтересів людини, суспільства, природи – це принцип:
- а) локальності;
 - б) загальності;
 - в) системності;
 - г) глобальності.

МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження

Тема 3. Технологія наукового дослідження

- 3.1. Характеристика технології наукового дослідження
- 3.2. Формулювання теми наукового дослідження та розробка робочої гіпотези
- 3.3. Визначення мети, завдань, об'єкта і предмета наукового дослідження
- 3.4. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень та оформлення їх результатів

Практичне заняття №3

1. Виконання практичних завдань.
2. Опитування.
3. Програмований контроль знань з теми (тести).

Питання для перевірки знань студентів

8. За якими ознаками наукове пізнання відрізняється від інших видів пізнання?
9. Охарактеризуйте поняття наука та технологія. Чим вони відрізняються?
10. Дайте визначення поняттю – технологія наукового дослідження.
11. Охарактеризуйте види технологій наукових досліджень.
12. Охарактеризуйте технологічні цикли, що здійснюються технологією наукового дослідження.
13. Що таке науковий напрям? Яким законодавчо-нормативним актом затверджені перспективні наукові напрями на рівні держави?
14. Охарактеризуйте поняття наукова проблема.
15. Що необхідно для визначення реальної наукової проблеми?
16. Що таке наукова тема, та як вона пов'язана з науковими питаннями?
17. Охарактеризуйте співвідношення наукових напрямів, проблем, тем.
18. Охарактеризуйте етапи постановки (вибору) теми.
19. Поясніть вимоги, що висуваються до обраної теми.
20. Що таке робоча гіпотеза? Поясніть головне завдання гіпотези та основні вимоги до неї.
21. Що таке інформаційний пошук та від чого залежить його ефективність?
22. Охарактеризуйте основні способи запису прочитаного.
23. Що таке мета дослідження та якими словами повинна починатись тема дослідження?
24. Охарактеризуйте об'єкт та предмет наукового дослідження.

Тематичні напрями презентацій

5. Пошук інформації в процесі наукового дослідження.
6. Правила складання бібліографічного опису.
7. Пошук інформації в мережі Інтернет.
8. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення.

Тести

1. Спосіб досягнення мети наукового дослідження за умов фіксованого поділу функцій між технічними засобами і природними інформаційними органами людини, що відповідають можливостям перших та останніх, а також встановленій логіці дослідження – це:
 - а) методика наукового дослідження;
 - б) технологія наукового дослідження;
 - в) планування наукового дослідження;
 - г) техніка наукового дослідження.
2. Якщо за встановленої логіки повністю використовуються зазначені можливості, а останні забезпечують проведення досліджень з такою логікою, то – це:
 - а) плановий вид технологій;
 - б) адекватний вид технологій;
 - в) не адекватний вид технологій;
 - г) технічний вид технологій.
3. Яка технологія здатна уможливити досягнення сукупності цілей наукового дослідження?:
 - а) адекватна
 - б) не адекватна;
 - в) планова;
 - г) технологічна.
4. Формулювання теми наукового дослідження та розробка робочої гіпотези, визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження, виконання теоретичних та прикладних наукових досліджень, написання та оформлення наукової роботи – це:
 - а) методика наукового дослідження;
 - б) наукове дослідження;
 - в) логіка наукового дослідження;
 - г) технологічні цикли.
5. Сфера наукових досліджень наукового колективу, спрямованих на вирішення певних значних фундаментальних чи прикладних завдань – це:
 - а) науковий напрям;
 - б) наукове дослідження;
 - в) логіка наукового дослідження;
 - г) технологічні цикли.
6. Складне наукове завдання, яке охоплює значну галузь дослідження і має перспективне значення; наукова задача, яку потрібно вирішити в процесі наукового дослідження – це:
 - а) науковий напрям;
 - б) наукове дослідження;
 - в) наукова проблема;
 - г) технологічні цикли.

7. Наукове завдання, що охоплює певну частину наукового дослідження – це:
- а) науковий напрям;
 - б) наукова тема;
 - в) наукова проблема;
 - г) наукові цикли.
8. Більш дрібні наукові завдання, що входять до колективної теми наукового дослідження – це:
- а) науковий напрям;
 - б) наукове дослідження;
 - в) наукова проблема;
 - г) наукові питання.
9. Сукупність таких складових, як пізнавальні завдання, структура інформації, необхідної для одержання рішення, засоби збирання й підготовки цієї інформації, процедури постановки завдань, пошук їх вирішення та отримання результатів – це:
- а) методика наукового дослідження;
 - б) технологія наукового дослідження;
 - в) логіка наукового дослідження;
 - г) техніка наукового дослідження.
10. Формулювання проблеми – це:
- а) I етап постановки теми;
 - б) II етап постановки теми;
 - в) III етап постановки теми;
 - г) IV етап постановки теми.
11. Розробка структури проблеми – це:
- а) I етап постановки теми;
 - б) II етап постановки теми;
 - в) III етап постановки теми;
 - г) IV етап постановки теми.
12. Актуальність проблеми на даному етапі розвитку науки – це:
- а) I етап постановки теми;
 - б) II етап постановки теми;
 - в) III етап постановки теми;
 - г) IV етап постановки теми.
13. Зміст гіпотези, що перевіряється, логічна несуперечливість означає, що гіпотеза не вступає у протиріччя з накопиченими фактами, що характеризують дане явище або клас явищ – це:
- а) актуальність;
 - б) дослідження;
 - в) плановість;
 - г) прогнозованість.
14. Поставлена кінцева ціль, кінцевий результат, на який спрямоване все дослідження – це:
- а) проблема дослідження;

- б) мета дослідження;
- в) аналіз дослідження;
- г) результат дослідження.

15. Розкрити ті об'єктивні зв'язки та співвідношення, що є визначальними для досліджуваного явища – це:

- а) головне завдання гіпотези;
- б) мета дослідження;
- в) аналіз дослідження;
- г) результат дослідження.

16. Вияв, відбір та аналіз книг, статей, та інших матеріалів за певними ознаками – це:

- а) завдання дослідження;
- б) мета дослідження;
- в) аналіз дослідження;
- г) інформаційний пошук.

17. Короткий (чи повний) виклад змісту окремих фрагментів (розділів, параграфів, сторінок) інформації – це:

- а) конспект;
- б) анотація;
- в) виписка;
- г) інше.

18. Спресований, стислий і точний зміст першоджерела – це:

- а) конспект;
- б) анотація;
- в) виписка;
- г) інше.

19. Докладний виклад змісту документу, джерела, яке аналізується – це:

- а) конспект;
- б) анотація;
- в) виписка;
- г) інше.

20. Процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для дослідження – це:

- а) предмет дослідження;
- б) мета дослідження;
- в) об'єкт дослідження;
- г) інше.

21. Теоретичне відтворення тих суттєвих зв'язків і відношень, які підлягають безпосередньому вивченню – це:

- а) предмет дослідження;
- б) мета дослідження;
- в) об'єкт дослідження;
- г) інше.

Практичне заняття № 4**МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження***Тема 3 . Технологія наукового дослідження (2 частина)*

1. Виконання практичних завдань.
2. Опитування.
3. Програмований контроль знань з теми (тести).

Питання для перевірки знань студентів

1. Дайте характеристику класифікації наукових досліджень. Та поясніть її.
2. Які взаємопов'язані рівні пізнання ви знаєте?
3. За якими ознаками різняться між собою види пізнання?
4. Обґрунтуйте визначення теоретичне і емпіричне дослідження. Чим воно відрізняються?
5. Що таке експеримент? Які бувають експерименти?
6. Охарактеризуйте методи дослідження.
7. Поясніть форми, що використовуються при дослідженні.
8. Охарактеризуйте дослідження, які існують і залежать від сфери застосування.
9. Дайте визначення та охарактеризуйте, що таке висновки?
10. Поясніть, що таке наукові узагальнення економічних досліджень?
11. Охарактеризуйте прийоми наукових узагальнень.
12. Сформулюйте на основі відомих вам слів правильні висновки. По одному реченню для кожного студента.
13. Охарактеризуйте відповідність висновків завданням досліджень.
14. Поясніть виконану роботу, що подається у формі звіту. Та які вимоги до його написання?
15. Яким документом регламентовано оформлення звіту?

Тематичні напрями презентацій

9. Пошук інформації в процесі наукового дослідження.
10. Правила складання бібліографічного опису.
11. Пошук інформації в мережі Інтернет.
12. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення.

Визначення мети, завдань, об'єкта і предмета наукового дослідження**НАУКОВИЙ НАПРЯМ**

Розвиток ринку сільськогосподарської продукції
--

НАУКОВА ТЕМА

Управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств
--

Організація та облік фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств
--

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Обґрунтування теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій з раціоналізації управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

Обґрунтування теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій з організації та обліку фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- 1) уточнити тлумачення економічної сутності категорій «фінансові ресурси підприємств»;
- 2) доповнити класифікацію фінансових ресурсів підприємств деталізацією їх кількісних та якісних характеристик;
- 3) здійснити аналіз структури балансів на основі фактичних даних для підтвердження положень нормативного підходу;
- 4) провести оцінку ефективності управління фінансовими ресурсами, зокрема банківським кредитом на основі найбільш придатних для аграрної галузі методик, показників та нормативів;
- 5) розробити управлінські орієнтири в контексті покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств;
- 6) запропонувати прикладні раціоналізаторські процедури для забезпечення позитивної динаміки фінансових показників;
- 7) обґрунтувати методичний підхід до іміворнісно-імітаційного моделювання динаміки ключових фінансових коефіцієнтів.

- 1) визначити сутність економічної категорії «фінансові ресурси підприємств»;
- 2) дослідити організацію та облік фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств;
- 3) провести аналіз структури балансів щодо визначення фактичних даних для підтвердження положень нормативного підходу;
- 4) провести оцінку ефективності організації та обліку фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств;
- 5) розробити основні заходи щодо підвищення фінансового стану сільськогосподарських підприємств;
- 6) запропонувати прикладні раціоналізаторські процедури для забезпечення позитивної динаміки фінансових показників;
- 7) обґрунтувати методичний підхід до іміворнісно-імітаційного моделювання динаміки ключових фінансових коефіцієнтів.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

Організація та облік фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні, методичні та практичні засади управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

Теоретичні, методичні та практичні аспекти організації та обліку фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення суспільних явищ у їхньому взаємозв'язку, методи індукції та дедукції, які стали основою формування висновків щодо теоретичних напрямків розвитку економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, сучасна економічна теорія та її складові, праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань економіки АПК.

Аналіз стану управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств здійснено за допомогою груповального, порівняльного й коефіцієнтного методів дослідження. Вдосконалення механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств ґрунтується на основі нормативно-розрахункового методу та методу групувань. Методичний підхід до імовірно-імітаційного моделювання сформований на основі імітаційних, економіко-статистичних та ітераційних методів, а також методу експертних оцінок

Креляційно-дисперсний аналіз, евристичний, абстрактно-логічний (аналіз і синтез, індукції та дедукції); статистично-економічні методи (статистичне спостереження, прийоми економічного групування, порівняння, вирахування середніх і відносних величин); сучасна економічна теорія та її складові, праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань економіки АПК.

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених - економістів з питань формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємств аграрної сфери, матеріали Головного управління агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації та Головного управління статистики у Сумській області, матеріали власних результатів спостережень автора, фінансова і бухгалтерська звітність сільськогосподарських підприємств

законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених - економістів з питань формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємств аграрної сфери, матеріали власних результатів спостережень автора, фінансова і бухгалтерська звітність сільськогосподарських підприємств

НАУКОВА НОВИЗНА ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Вперше:

обґрунтовано методичний підхід до імовірно-імітаційного моделювання динаміки ключових фінансових коефіцієнтів, який враховує характер сільськогосподарського виробництва та дозволяє визначити статистичну імовірність настання конкретного значення фінансового коефіцієнта в межах визначеного цільового інтервалу.

Удосконалено:

- методичні положення щодо нормативного аналізу фінансових ресурсів, за допомогою яких на відміну від вже існуючих, можна максимально точно визначити оптимальні обсяги фінансових ресурсів та оцінити фактори впливу на ефективність управління фінансовими ресурсами;

- орієнтири фінансового управління, які складаються із методично обчислених числових інтервалів основних фінансових показників, та які сприятимуть досягненню або збереженню прийнятного стану управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств відповідно до поточних результатів їх діяльності;

- прикладні раціоналізаторські процедури в управлінні фінансовими ресурсами, які на відміну від широко розповсюджених, забезпечать ефективне планування і контроль найважливіших фінансово-операційних процесів і за умови комплексного впровадження створять підґрунтя для виведення управлінської системи господарств на якісно новий рівень.

Дістали подальшого розвитку:

– визначення категорії «фінансові ресурси підприємства», в якості яких взято грошові кошти та ліквідні оборотні засоби, авансовані у вигляді власного, позикового, залученого капіталу в господарську діяльність підприємства;

– класифікація фінансових ресурсів, в якій основний поділ проводиться: за їх кількісними властивостями відповідно до джерел формування і напрямків цільового використання; за їх якісними характеристиками відповідно до ступеня ліквідності оборотних засобів.

Тести

1. Визначена частина дійсності – об’єктивний процес або явище з метою пізнання його сутності, закономірностей розвитку і можливостей подальшого використання в практичній діяльності – це:
 - а) предмет дослідження;
 - б) мета дослідження;
 - в) об’єкт дослідження;
 - г) інше.
2. Соціально-економічні закономірності функціонування та розвитку об’єкта, різноманітні його якості, властивості тощо – це:
 - а) предмет дослідження;
 - б) мета дослідження;
 - в) об’єкт дослідження;
 - г) інше.
3. Природні, технічні, економічні, соціальні, політичні, педагогічні наукові дослідження – це:
 - а) тип дослідницької діяльності;

- б) глибина і складність аналізу;
 - в) структура об'єкта;
 - г) сфера знаходження предмета.
4. Сфера знаходження предмета, ступінь представленості сторін об'єкта та ступінь вираженості динаміки об'єкта формують:
- а) метод дослідження;
 - б) тип суб'єкта дослідження;
 - в) одержане знання;
 - г) предмет дослідження.
5. Глибина і складність аналізу, домінування вживаного методу та тип дослідницької діяльності формують:
- а) метод дослідження;
 - б) тип суб'єкта дослідження;
 - в) одержане знання;
 - г) предмет дослідження.
6. Структура об'єкта та кількість цілей, що виписує суб'єкт формують:
- а) метод дослідження;
 - б) тип суб'єкта дослідження;
 - в) одержане знання;
 - г) предмет дослідження.
7. Тип умови знаходження об'єкта та забезпечення апріорною інформацією визначають:
- а) метод дослідження;
 - б) тип суб'єкта дослідження;
 - в) умови і передумови дослідження;
 - г) предмет дослідження.
8. Новизна одержуваного знання, тип одержуваного знання, за роллю в науці та сферою застосування знання формують:
- а) метод дослідження;
 - б) тип суб'єкта дослідження;
 - в) одержане знання;
 - г) предмет дослідження.
9. Загальновідомі, взаємопов'язані рівні пізнання – це:
- а) емпіричне і теоретичне;
 - б) предметне і методичне;
 - в) природне і неприродне;
 - г) експериментальне і штучне.
10. Висунення і розвиток наукових гіпотез і теорій, формування законів та виведення з них логічних наслідків, зіставлення різних гіпотез і теорій – це:
- а) емпіричне дослідження;
 - б) теоретичне дослідження;
 - в) експеримент;
 - г) методологічне дослідження.

11. Спостереження і дослідження конкретних явищ, експеримент, групування, опис результатів дослідження, впровадження їх у практичну діяльність людей – це:
 - а) емпіричне дослідження;
 - б) теоретичне дослідження;
 - в) експеримент;
 - г) методологічне дослідження.
12. Науково поставлений дослід, цілеспрямоване вивчення об'єкта з метою виявлення раніше не відомих його властивостей або перевірки правильності теоретичних положень, що визначається певною пошуковою ідеєю і має чітко виражену мету – це:
 - а) емпіричне дослідження;
 - б) теоретичне дослідження;
 - в) експеримент;
 - г) методологічне дослідження.
13. Експерименти бувають:
 - а) емпіричні і теоретичні;
 - б) предметні і методичні;
 - в) природні і штучні;
 - г) експериментальні і штучні.
14. Методи, що використовуються для дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, аналогія, узагальнення, ідеалізації, побудови теорії, логічного та історичного дослідження, системний, інформаційний моделювання тощо – це:
 - а) емпіричні дослідження;
 - б) теоретичні дослідження;
 - в) природні дослідження;
 - г) методологічне дослідження.
15. Методи, що використовуються для дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, аналогія, узагальнення, ідеалізації, побудови теорії, логічного та історичного дослідження, системний, інформаційний моделювання тощо, а також формалізації, спостереження, анкетування – це:
 - а) емпіричні дослідження;
 - б) теоретичні дослідження;
 - в) природні дослідження;
 - г) методологічне дослідження.
16. Наукова теоретична та/або експериментальна діяльність, спрямована на здобуття нових знань про закономірності розвитку та взаємозв'язок природи, суспільства, людини – це:
 - а) прикладні дослідження;
 - б) теоретичні дослідження;
 - в) природні дослідження;
 - г) фундаментальні дослідження.

17. Наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на здобуття й використання знань для практичних цілей – це:
- а) прикладні дослідження;
 - б) теоретичні дослідження;
 - в) природні дослідження;
 - г) фундаментальні дослідження.
18. Короткий виклад отриманих наукових результатів, що формулюється за суттю поставленої наукової проблеми – це:
- а) вступ;
 - б) виклад основного матеріалу;
 - в) висновки;
 - г) аналіз.
19. Літературний виклад результатів дослідження у вигляді наукової роботи, в т.ч. дипломної, магістерської та статті – це:
- а) опрацьований матеріал;
 - б) наукові узагальнення економічних досліджень;
 - в) висновки;
 - г) аналіз.
20. Загальні моменти і властивості, які спостерігались на підприємстві як базі наукового дослідження, розповсюджуються на всі можливі випадки – це:
- а) ідеалізація;
 - б) універсалізація;
 - в) синтез;
 - г) індукція.
21. Уявне конструювання об'єктів, яких не існує в дійсності, і включає момент абстрагування від реальних процесів та явищ – це:
- а) ідеалізація;
 - б) універсалізація;
 - в) синтез;
 - г) індукція.
22. Внесення категорій і понять, запозичених з інших теорій – це:
- а) ідеалізація;
 - б) універсалізація;
 - в) концептуалізація;
 - г) індукція.
23. Процедура поєднання різних елементів об'єкта в єдине ціле - систему, без чого неможливо наукове пізнання об'єкта – це:
- а) ідеалізація;
 - б) універсалізація;
 - в) синтез;
 - г) індукція.
24. Формулювання логічних висновків шляхом узагальнення даних емпіричних методів дослідження – це:
- а) ідеалізація;

- б) універсалізація;
 - в) синтез;
 - г) індукція.
25. Документ, що містить вичерпні систематизовані відомості про виконану роботу – це:
- а) матеріали;
 - б) звіт;
 - в) література;
 - г) стаття.

МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження

Тема 4. Методи наукового пізнання

- 4.1. Методологія наукового дослідження
- 4.2. Типологія методів наукового пізнання
- 4.3. Особливості філософських та загальнонаукових методів
- 4.4. Особливості застосування методів наукових досліджень в економіці

Практичне заняття № 5

- 1. Виконання практичних завдань.
- 2. Опитування.
- 3. Програмований контроль знань з теми (тести).

Питання для перевірки знань студентів

- 1. Сутність методології наукового дослідження.
- 2. Об'єкти наукового дослідження. Емпіричні об'єкти.
- 3. Класифікація об'єктів дослідження.
- 4. Загально-наукові та емпіричні методи дослідження. Предмет, метод дослідження.
- 5. Гіпотези у методології наукових досліджень. Стадії розвитку гіпотези.
- 6. Докази у наукових дослідженнях. Безпосередній та опосередкований способи встановлення істини.
- 7. Головні методи наукового дослідження: класифікація, характеристика, засоби застосування.
- 8. Дослідна і завершальна стадії науково-дослідного процесу, методологія їх написання та оформлення.
- 9. Використання комп'ютерної технології у наукових дослідженнях.
- 10. Емпіричні та теоретичні методичні прийоми та їхні процедури у наукових дослідженнях.

Тематичні напрями презентацій

- 1. Принципи і парадокси творчості.
- 2. Інтелект, його різновиди, можливості підвищення його ефективності.

Тести

1. Вчення про правила мислення при створенні теорії науки – це:
 - а) мислення;
 - б) методологія;
 - в) наука;
 - г) дослідження.
2. «Шлях до чогось», шлях дослідження, шлях пізнання, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач – це метод у:
 - а) широкому розумінні;
 - б) вузькому розумінні;
 - в) практичному розумінні;
 - г) теоретичному розумінні.
3. Інструмент для відкриття об'єктивних законів дійсності або процес, за якого учені одноосібно або колективно у певному періоді часу прагнуть побудувати точну теорію сутності певного об'єкта чи явища – це метод у:
 - а) широкому розумінні;
 - б) вузькому розумінні;
 - в) практичному розумінні;
 - г) теоретичному розумінні.
3. Фіксована сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом, що призводить до заздалегідь визначеного результату – це:
 - а) мислення;
 - б) спосіб;
 - в) методика;
 - г) наука.
4. Концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища – це:
 - а) мислення;
 - б) спосіб;
 - в) методика;
 - г) методологія.
5. Філософські методи і принципи, загальнонаукові методи і принципи, конкретнонаукові методи і принципи, що лежать в основі теорії тієї чи іншої дисципліни або наукової галузі та конкретні методи і техніки, що застосовуються для вирішення спеціальних дослідницьких завдань – це:
 - а) принципи наукової діяльності;
 - б) структура методології наукової діяльності;
 - в) методи наукової діяльності;
 - г) методологія.
6. Сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом – це:
 - а) аналіз наукових досліджень;

- б) техніка наукових досліджень;
 - в) методика наукових досліджень;
 - г) специфіка наукових досліджень.
7. Основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження – це:
- а) аналіз наукових досліджень;
 - б) методологічна основа;
 - в) методика наукових досліджень;
 - г) специфіка наукових досліджень.
8. Система поглядів, система опису певного предмета або явища, стосовно його побудови, функціонування, що сприяє його розумінню, тлумаченню, вивченню головних ідей – це:
- а) аналіз;
 - б) методологія;
 - в) технологія;
 - г) концепція.
9. За метою реалізації розрізняють методи дослідження:
- а) первинні, вторинні та верифікаційні методи;
 - б) філософські, первинні та вторинні;
 - в) логіко-аналітичні, візуальні та експериментально-ігрові методи;
 - г) етапні та універсальні.
10. За способом реалізації розрізняють методи дослідження:
- а) первинні, вторинні та верифікаційні методи;
 - б) філософські, первинні та вторинні;
 - в) логіко-аналітичні, візуальні та експериментально-ігрові методи;
 - г) етапні та універсальні.
11. Відповідно до функціональних можливостей методів розрізняють:
- а) первинні, вторинні та верифікаційні методи;
 - б) філософські, первинні та вторинні;
 - в) логіко-аналітичні, візуальні та експериментально-ігрові методи;
 - г) етапні та універсальні.
12. Залежно від сфери застосування та рівня узагальнення розрізняють методи дослідження:
- а) первинні, вторинні та верифікаційні методи;
 - б) філософські, загальнонаукові та специфічні;
 - в) логіко-аналітичні, візуальні та експериментально-ігрові методи;
 - г) етапні та універсальні.
13. Методи, що використовуються з метою збору інформації, вивчення джерел, спостереження, опитування та ін. - це:
- а) верифікаційні методи;
 - б) філософські методи;
 - в) експериментально-ігрові методи;
 - г) первинні методи.

14. Методи, що використовуються з метою обробки та аналізу отриманих даних - кількісний та якісний аналіз даних, їх систематизація, шкалювання та ін. - це:

- а) верифікаційні методи;
- б) вторинні методи;
- в) експериментально-ігрові методи;
- г) первинні методи.

15. Методи, що дають змогу перевірити отримані результати. Вони зводяться також до кількісного та якісного аналізу даних на основі виміру співвіднесення постійних і змінних чинників - це:

- а) верифікаційні методи;
- б) філософські методи;
- в) експериментально-ігрові методи;
- г) первинні методи.

16. Традиційні методи дедукції та індукції, що різняться вихідним етапом аналізу - це:

- а) верифікаційні методи;
- б) філософські методи;
- в) логіко-аналітичні методи;
- г) первинні методи.

17. Графіки, схеми, діаграми, картограми та інші методи, що дають змогу отримати синтезоване уявлення про досліджуваний об'єкт і водночас наочно показати його складові, їхню питому вагу, причинно-наслідкові зв'язки, інтенсивність розподілу компонентів у заданому об'ємі - це:

- а) візуальні методи;
- б) філософські методи;
- в) експериментально-ігрові методи;
- г) первинні методи.

18. Метод, що базується на пізнанні явищ поза їхнім зв'язком і розвитком - це:

- а) візуальний метод;
- б) філософський метод;
- в) метафізичний метод;
- г) первинний метод.

19. Метод пізнання дійсності в її цілісності, розвитку і суперечливості - це:

- а) візуальний метод;
- б) філософський метод;
- в) метафізичний метод;
- г) діалектичний метод.

20. Цілеспрямоване вивчення предметів, що переважно спирається на дані органів чуттів - це:

- а) експеримент;
- б) спостереження;
- в) порівняння;
- г) опис.

21. Цілеспрямоване і активне втручання у хід процесу, що вивчається, відповідні зміни об'єкта чи його відтворення у спеціально створених і контрольованих умовах - це:

- а) експеримент;
- б) спостереження;
- в) порівняння;
- г) опис.

22. Пізнавальна операція, що лежить в основі умовиводів щодо схожості чи відмінності об'єктів (або ступенів розвитку одного й того ж об'єкта) - це:

- а) експеримент;
- б) спостереження;
- в) порівняння;
- г) опис.

23. Метод за допомогою якого шляхом порівняння виявляється загальне і особливе в історичних та інших явищах, досягається пізнання різних ступенів розвитку одного і того ж явища чи різних існуючих явищ. - це:

- а) експеримент;
- б) спостереження;
- в) порівняння;
- г) порівняльно-історичний метод.

24. Пізнавальна операція, що полягає у фіксуванні результатів дослідження (спостереження чи експерименту) за допомогою певних систем позначень, що прийняті у науці - це:

- а) експеримент;
- б) спостереження;
- в) порівняння;
- г) опис.

25. Сукупність дій, що виконуються за допомогою засобів вимірювання з метою знаходження числового значення вимірюваної величини у прийнятих одиницях виміру - це:

- а) експеримент;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) опис.

26. Метод при якому спочатку задається набір початкових тверджень, які не вимагають доказів (аксіоми, постулати), а потім за певними схемами виводу складаються тези - це:

- а) експеримент;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) аксіоматичний.

27. Спосіб дослідження за допомогою наукової гіпотези, тобто припущення про причину, що зумовлює певний наслідок, чи про існування певного явища або предмета - це:

- а) експеримент;

- б) вимірювання;
- в) гіпотетичний метод;
- г) аксіоматичний метод.

28. Віддзеркалення явища або предмета у знаковій формі будь-якої штучної мови (наприклад, логіки, математики, хімії) та вивчення цього явища чи предмета шляхом операцій з відповідними знаками - це:

- а) експеримент;
- б) формалізація;
- в) гіпотетичний метод;
- г) аксіоматичний метод.

29. Відволікання думок від деяких властивостей і зв'язків об'єкта дослідження та виокремлення властивостей і зв'язків, що цікавлять дослідника - це:

- а) експеримент;
- б) формалізація;
- в) абстрагування;
- г) аксіоматичний метод.

30. Спосіб мислення, у результаті якого встановлюються загальні властивості предметів і явищ, визначаються загальні поняття, в яких відображено первинні істотні ознаки предметів та явищ певного класу, від яких можна перейти до узагальненого поняття - це:

- а) експеримент;
- б) формалізація;
- в) абстрагування;
- г) узагальнення.

31. Метод, що базується на вивченні реальної історії об'єкта в усій багатогранності з урахуванням деталей і випадковості та виявленні історичних фактів у хронологічній послідовності - це:

- а) історичний метод;
- б) формалізація;
- в) абстрагування;
- г) узагальнення.

32. Метод наукового пізнання, який полягає у тому, що дослідник спочатку визначає головні зв'язки об'єкта дослідження, а потім, простежуючи, як він видозмінюється у певних умовах, відкриває нові зв'язки і, таким чином, відображає об'єкт в усій повноті його сутності - це:

- а) історичний метод;
- б) формалізація;
- в) сходження від абстрактного до конкретного;
- г) узагальнення.

33. Розчленування, розкладання об'єкта дослідження на складові частини з метою їх всебічного вивчення - це:

- а) аналіз;
- б) формалізація;
- в) сходження від абстрактного до конкретного;

- г) узагальнення.
34. Поєднання окремих сторін, частин об'єкта дослідження в єдине ціле - це:
- а) аналіз;
 - б) формалізація;
 - в) синтез;
 - г) узагальнення.
35. Рух думки (пізнання) від фактів, окремих випадків до загального, на підставі міркування, в якому загальний висновок будується на основі часткових - це:
- а) аналіз;
 - б) індукція;
 - в) синтез;
 - г) узагальнення.
36. Виведення одиничного, окремого з певного загального положення, твердження; рух думки від загальних тверджень до тверджень щодо окремих предметів та явищ - це:
- а) аналіз;
 - б) індукція;
 - в) синтез;
 - г) дедукція.
37. Спосіб отримання знань про предмети та явища на основі їхньої подібності з іншими - це:
- а) аналіз;
 - б) аналогія;
 - в) синтез;
 - г) дедукція.
38. Вищий рівень методології науки, що визначає загальну стратегію принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності – це:
- а) загальнонаукова методологія;
 - б) конкретний метод;
 - в) конкретна техніка;
 - г) фундаментальна методологія.
39. Особливий вид класифікації досліджуваного об'єкта на основі його поділу на пов'язані змістовні частини, в сукупності представляють єдине ціле, і виключають використання іншої будь-якої довільної класифікаційної ознаки:
- а) декомпозиція;
 - б) індукція;
 - в) стратифікація;
 - г) аргументування.
40. Метод збору необхідної інформації шляхом обстеження досліджуваних явищ чи процесів – це:
- а) опитування;
 - б) спостереження;
 - в) безпосереднє спостереження;
 - г) фотографування.

41. Метод розчленування зібраної інформації на однорідні групи за суттєвими ознаками – це:

- а) групування;
- б) спостереження;
- в) безпосереднє спостереження;
- г) фотографування.

42. Абстрагування від впливу певної групи факторів і одночасне виділення розрахунків іншої групи факторів – це:

- а) групування;
- б) спостереження;
- в) безпосереднє спостереження;
- г) елімінування.

МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження

Тема 4. Методи наукового пізнання

Практичне заняття №6

Завдання 1. Поєднайте термін та визначення (відповідь оформити в табл. 1)

Методи емпіричних досліджень

№	Методи емпіричних досліджень	Порівняння	Експеримент	Спостереження	Вимірювання	Опис	Порівняльно-історичний метод
		а	б	в	г	д	е
1.	Вивчення предметів за допомогою органів чуттів						
2.	Цілеспрямоване і активне втручання у хід процесу, що вивчається, у спеціально створених і контрольованих умовах						
3.	Пізнавальна операція, що визначає схожості чи відмінності об'єктів						
4.	В процесі порівняння досягається пізнання різних ступенів розвитку одного й того ж явища						
5.	Пізнавальна операція, що полягає у фіксуванні результатів дослідження за допомогою певних систем позначень, що прийняті у науці						
6.	Сукупність дій, що виконуються за допомогою засобів вимірювання з метою знаходження числового значення вимірюваної величини у прийнятих одиницях виміру						

Завдання 2. Поєднайте класифікацію та метод

емпіричного дослідження (відповідь оформити в табл. 2)

Таблиця 2

Методи емпіричних досліджень

№	Класифікація методів	Методи емпіричного дослідження					
		Спостереження	Експеримент	Порівняння	Порівняльно-історичний метод	Опис	Вимірювання
1.	За метою реалізації:						
	1.1) первинні методи,						
	1.2) вторинні методи						
2.	1.3) верифікаційні методи						
	За способом реалізації:						
	2.1) логіко-аналітичні методи						
3.	2.2) візуальні методи						
	2.3) експериментально-ігрові методи						
	Відповідно до функціональних можливостей методів:						
4.	3.1) етапні методи						
	3.2) універсальні методи						
	Залежно від сфери застосування						
4.	4.1) філософські методи						
	4.2) загальнонаукові методи						
	4.3) специфічні методи						

Завдання 3. Вкажіть спосіб вираження методів емпіричного дослідження (відповідь оформити в табл. 3).

Таблиця 3

Методи емпіричних досліджень

№	Методи дослідження	Табличний	Графічний	Текстовий	Схематичний	Цифровий
1.	Спостереження					
2.	Експеримент					
3.	Порівняння					
4.	Порівняльно-історичний метод					
5.	Опис					
6.	Вимірювання					

МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження

Тема 5. Впровадження та ефективність результатів наукового дослідження

- 5.1. Впровадження результатів наукових досліджень
- 5.2. Ефективність результатів наукових досліджень

Практичне заняття № 7

- 1. Виконання практичних завдань.
- 2. Опитування.
- 3. Програмований контроль знань з теми: «Впровадження та ефективність результатів наукового дослідження» (тести).

Питання для перевірки знань студентів

- 1) Охарактеризуйте наукові дослідження які здійснюються відповідно до ініціативи.
- 2) Якими державними органами формується державне замовлення на науково-технічну продукцію?
- 3) Дайте визначення терміну «наукова продукція».
- 4) Що виступає науковою продукцією в економіці?
- 5) Охарактеризуйте впровадження завершених наукових досліджень та вкажіть ознаки.
- 6) Хто несе відповідальність за впровадження та апробацію результатів наукових досліджень?
- 7) Чим завершується реалізація результатів досліджень?
- 8) Дайте визначення поняття ефект та ефективність дослідження.
- 9) Охарактеризуйте оцінку фундаментальних наукових досліджень на основі якісних показників.
- 10) Охарактеризуйте ефективність прикладних досліджень за показниками.
- 11) Поясніть види ефективності наукових досліджень.
- 12) Охарактеризуйте перелік показників для оцінки маркетингового ефекту від реалізації науково-технічної продукції.

Тематичні напрями презентацій:

- 1. Особливості науково-технічного ефекту.
- 2. Особливості економічного ефекту.
- 3. Особливості соціального ефекту.
- 4. Особливості маркетингового ефекту.

Тести

- 1. Відповідно до ініціативи, за якої здійснюються наукові дослідження, вони бувають:
 - а) інвестиційні, власні та державні;
 - б) бюджетні та ініціативні;

- в) ініціативні, госпдоговірні та бюджетні;
 - г) власні, ініціативні та бюджетні.
2. Наукові дослідження, що виконуються за власною ініціативою науковця та за його рахунок – це:
- а) ініціативні;
 - б) бюджетні;
 - в) госпдоговірні;
 - г) власні.
3. Наукові дослідження, що виконуються на замовлення та за рахунок комерційних організацій або фізичних осіб – це:
- а) ініціативні;
 - б) бюджетні;
 - в) госпдоговірні;
 - г) власні.
4. Наукові дослідження, що виконуються на замовлення та за рахунок державного бюджету – це:
- а) ініціативні;
 - б) бюджетні;
 - в) госпдоговірні;
 - г) власні.
5. Наукові дослідження в будь-якій галузі наук, в тому числі і економіці завершуються створенням:
- а) товару;
 - б) виробу;
 - в) продукту;
 - г) певної наукової продукції.
6. Науковий та (або) науково-прикладний результат, призначений для реалізації – це:
- а) наукова продукція;
 - б) виріб;
 - в) продукт;
 - г) товар.
7. Передача наукової продукції у практичне використання (промислому експлуатацію) – це:
- а) розробка плану наукових досліджень;
 - б) вибір напряму наукових досліджень;
 - в) проведення наукових досліджень;
 - г) впровадження завершених наукових досліджень.
8. Впровадження наукових досліджень у вигляді навчальних посібників, програм, методичних рекомендацій, державних стандартів, законів, звітів – це:
- а) робоча функція упорядкованих результатів;
 - б) форма матеріального втілення;
 - в) продукт наукового дослідження;
 - г) товар наукового дослідження.

9. Впровадження наукових досліджень у вигляді організації і управління виробничим процесом, оптимізації, змін в технології та процесі виробництва тощо – це:

- а) робоча функція упорядкованих результатів;
- б) форма матеріального втілення;
- в) продукт наукового дослідження;
- г) товар наукового дослідження.

10. Відповідальність за впровадження результатів наукових досліджень покладається на:

- а) виконавця;
- б) апробатора;
- в) споживача;
- г) замовника.

11. Відповідальність за апробацію, дослідну експлуатацію та введення в дію (техніки, технології тощо) покладається на:

- а) виконавця;
- б) апробатора;
- в) споживача;
- г) замовника.

12. Сукупність добутих наукових, економічних і соціальних результатів – це:

- а) прибуток;
- б) економічний ефект;
- в) рентабельність;
- г) прибутковість.

13. В який термін фундаментальні (теоретичні) дослідження дають віддачу:

- а) відразу після отримання результату;
- б) протягом дня;
- в) через певний проміжок часу;
- г) протягом тижня.

14. Вид ефекту, який проявляється у підвищенні науково-технічного рівня, поліпшенні параметрів техніки і технологій, що впливає з відкриття нових законів та закономірностей у природі, а отже, і нових технологічних засобів виробництва речовин, матеріалів та видів продукції – це:

- а) соціальний ефект;
- б) економічний ефект;
- в) науково-технічний ефект;
- г) маркетинговий ефект.

15. Вид ефекту, який полягає в отриманні економічних результатів від науково-технічних розробок як в цілому для народного господарства, так і для кожного виробничого суб'єкта – це:

- а) соціальний ефект;
- б) економічний ефект;
- в) науково-технічний ефект;
- г) маркетинговий ефект.

16. Показник, який найбільш раціонально використовувати для ранжування та вибору пріоритетних наукових досліджень з точки зору їх ефективності – це:
- а) показник періоду окупності;
 - б) індекс дохідності;
 - в) внутрішня норма дохідності;
 - г) чистий дисконтований дохід.
17. Очікуваний рівень дохідності, що використовується для прогнозування, тобто визначає межі беззбитковості наукових досліджень (проекту) – це:
- а) показник періоду окупності;
 - б) індекс дохідності;
 - в) внутрішня норма дохідності;
 - г) чистий дисконтований дохід.
18. Рівень накопиченого чистого прибутку, зумовленого одиницею вкладених у проект коштів – це:
- а) показник періоду окупності;
 - б) індекс дохідності;
 - в) внутрішня норма дохідності;
 - г) чистий дисконтований дохід.
19. Максимальний економічний ефект, який може бути отриманий від впровадження наукових досліджень у виробництво за розрахунковий період при встановленому обсязі впровадження - це:
- а) показник періоду окупності;
 - б) індекс дохідності;
 - в) внутрішня норма дохідності;
 - г) економічний потенціал наукових досліджень.
20. Вид ефекту, який відображає зміни умов діяльності людини в суспільстві – це:
- а) соціальний ефект;
 - б) економічний ефект;
 - в) науково-технічний ефект;
 - г) маркетинговий ефект.
21. Вид ефекту, який відображає потреби ринку в наукових дослідженнях і розробках та можливість їх реалізації – це:
- а) соціальний ефект;
 - б) економічний ефект;
 - в) науково-технічний ефект;
 - г) маркетинговий ефект.

МОДУЛЬ 2 Технологія та ефективність наукового дослідження
Тема 6. Види та оформлення наукового тексту

- 6.1. Види наукових публікацій та їх характеристика
- 6.2. Правила оформлення наукових публікацій
- 6.3. Особливості видів класифікаційних робіт
- 6.4. Дипломна (магістерська) робота як кваліфікаційне дослідження

Практичне заняття № 8

1. Виконання практичних завдань.
2. Опитування.
3. Програмований контроль знань з теми: «Види та оформлення наукового тексту» (тести).

Питання для перевірки знань студентів

1. Сутність реферату . Головні напрямки його написання.
2. Структура НДРС. Титульний лист. Зміст. Вступ. Основна частина. Висновки. Додатки. Ілюстрації. Формули. Література.
3. Захист рефератів та НДРС: головні напрямки підготовки та складові доповіді до захисту наукових робіт.
4. Методика підготовки і оформлення курсової роботи.
5. Методика підготовки і оформлення дипломних і магістерських робіт.
6. Класифікація інформаційного забезпечення науково-дослідного процесу. Інформація.
7. Економічна інформація, її класифікація і призначення. Професійна інформаційна комунікація.
8. Оперативна та поточна інформація.
9. Види економічних розробок.
10. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Реферати. Наукова стаття. Монографія. Дисертація. Анотація. Рецензія.

Тести

1. Наукова праця, де всебічно розглядається окрема проблема або тема – це ...
 - а\ реферат;
 - б\ монографія;
 - в\ стаття;
 - г\ бібліографія;
 - д\ анотація;
 - е\ Ваш варіант відповіді.

2. Рецензія – це стислий виклад автором своєї наукової праці.
 - а\ вірно;
 - б\ ні.

3. Галузь знання про методи упорядкування та складання покажчиків та оглядів друкованих творів – це визначення...
- а\ підручника;
 - б\ наукового звіту;
 - в\ бібліографії;
 - г/ інформації;
 - д\ теорії
 - е\ Ваш варіант відповіді.
4. До методів планування наукових досліджень відносяться...
- а\ ранжирування;
 - б\ аналогії;
 - в\ безпосередньої оцінки;
 - г\ формалізації;
 - д\ абстрагування.
5. Який(і) розділ(и) не повинна мати теоретична НДРС ?
- а\ вступ;
 - б\ додатки;
 - в\ експериментальна частина;
 - г\ література;
 - д\ розрахунок економічного ефекту;
 - е\ зміст;
 - ж\ Ваш варіант відповіді.
6. Список використаних джерел інформації НДР складається в наступному порядку (поставити вірну нумерацію):
- 2а\ підручники, посібники, монографії;
 - 4 б\ адреси Інтернету;
 - 1 в\ нормативно – правова література;
 - 3 г\ періодичні видання.
7. Анотація наукового твору – це ... (продовжити визначення).
8. В третьому розділі другого підрозділу НДРС є рисунок до тексту за номером п'ять. Як вірно оформити в даній НДРС цей рисунок?
9. Треба зробити посилання в розділі № 2 на таблицю № 3 розділу № 1. Зробіть вірний запис даного посилання після окремого тексту розділу № 2.
10. Перелічіть у вірному порядку елементи вступу НДРС:
- 1 а\ актуальність проблеми;
 - 3 б\ завдання дослідження;
 - 2 в\ ціль роботи;
 - 6 г\ методологія наукового дослідження;
 - 4 д\ об'єкт дослідження;
 - 5 е\ предмет дослідження;
 - 2 ж\ прізвища авторів, що займались даним науковим дослідженням.
11. Бібліографія – це ... (продовжити визначення);
12. Монографія – це ... (продовжити визначення);
13. Реферат – це ... (продовжити визначення);

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ АКТИ

1. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18.09.1991 р.№ 1560-ХІІ. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.
2. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 04.07.2002 р.№ 40-ІV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 26.11.2015 № 848-VІІІ. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
4. Про наукову і науково-технічну експертизу [Електронний ресурс] : Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VІ. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.

ЛІТЕРАТУРА

6. Гайдучок В.М. Теорія і технологія наукових досліджень : навч. посібник / В.М. Гайдучок, Б.І. Затхей, М.К. Лінник. — Львів: Афіша, 2006. — 232с.
7. Герасим П.М. Методологія та методика економічних досліджень : навч. посібник / П.М. Герасим, Г.П. Журавель, П.Я. Хомин. — Тернопіль: Астон, 2006. — 414с.
8. Горбатенко І.Ю. Основи наукових досліджень : підручник. / І.Ю. Горбатенко, Г.О. Івашина. — Херсон, 2005. — 92с.
9. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб. / за ред. А.А. Мазаракі. — 2-ге вид., допов. — К.: Київ. Нац. торг.-екон. Ун-т, 2011. — 296с.
10. Клименко М.О. Основи та методологія наукових досліджень : навч. посібник / М.О. Клименко, В.П. Феценко, Н.М. Вознюк. — К.: Аграрна освіта, 2010. — 351с.
11. Кузьмінський Ю. Формулювання завдань наукових досліджень / Ю. Кузьмінський // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — № 7. — С. 8-11.
12. Методика экономических исследований : учеб. пособие для вузов / Под ред. Ф.З. Зиновьева. — Симферополь: Таврия, 1999. — 168с.
13. Наука і методика : Збірник науково-методичних праць. Вип. 19. — К.: Аграрна освіта, 2009. — 209с.
14. Основи наукових досліджень / І. Ю. Горбатенко, Г. О. Івашина. — Х.: ХДПУ, 2001. — 91 с.
15. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. — К. : Слово, 2004. — 240с.
16. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. — К. : Знання — Прес, 2003. — 295с.

Навчальне видання

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

методичні рекомендації для практичних занять здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної форми навчання

Укладачі: **Сіренко** Наталя Миколаївна,
Баришевська Інна Володимирівна

Відповідальний за випуск: І.В. Баришевська

Технічний редактор: І.В. Баришевська

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 16,2.

Тираж 100 прим. Зам. №_

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9
Свідоцтво суб'єкт видавничої справи ДК №4490 від 20.02.2013 р.